

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rvperti Abbatis Monasterii Tvitiensis, Ordinis Sancti
Benedicti, Theologi antiqui ac planè clarissimi, in Cantica
Canticorum de incarnatione domini, Commentariorum,
libri VII**

Rupert <von Deutz>

Coloniam, M. D. XXVI.

Rvperti Abbatis Tvitiensis In Cantica Canticorum De Incarnatione Domini
Commentariorvm Liber Tertivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71845)

XXVI. RVPERTI IN CANT. CANTICO. CAP. III.

Actuū mea, & non quocūq; sed in cœlum uidi ascendentem, & apostolos eius misso de cœlis spiritu sancto uidi prædicantes gloriā domini. Hęc mihi fuit inuentio eius quem diligit anima mea & ex illa inuentione tenui eum, ut introducerem in domum matris meę, & in cubiculum genitricis meę scilicet synagogę. Hoc ex parte iam factum est, quia multi Iudeorum crediderunt in eum, Alij quidem obclusis cordibus, me & ipsum repulerunt sed non dimittam donec illum introducam eum. Si enim (ait scriptura) fuerit matris filiorum Israel quasi arena maris: reliquię conuertentur ex eis. ¶ Dilecta, & dilectarum dilectissima, cęterarū nire cupiant. Dilectum nanq; in lectulo quærimus, quando in præsentis uitę aliquatula re quie, redemptoris nostri desiderio suspiramus. Per noctem quærimus, quia & si iam mens in illa uigilat, tamen adhuc oculus caligat. Sed qui dilectum suum non inuenit, restat, ut litigat, ciuitatem circueat: id est sanctam ecclesiam electorum mente & inquisitione percurrat, per uicos & plateas quærat, id est per angusta et lata gradiens, aspiciat, ut si qua inuenire in eis ualeat eius uestigia exquirat: quia sunt nonnulli etiam uitę secularis qui imitantur aliquid habent de actione uirtutis. Quærentes autem nos uigiles inueniunt, qui custodiunt ciuitatem: quia sancti patres, qui ecclesię statum custodiunt, bonis nostris studijs occurrunt, ut suo uerbo uel scripto nos doceant. ¶ Quos cum paululum pertrāsimus inuenimus quomodo diligimus, quia redemptor noster, & si humilitate homo inter homines, diuinitate tamen supra homines fuit. Cum ergo trāsuntur uigiles, dilectus inuenitur: quia cum prophetas & apostolos infra ipsum esse conspiciamus illum, qui natura deus est, esse supra homines consideramus. Prius ergo non inueniendus quæritur, ut post inuentus, strictus teneatur. Sancta omnium desideria ut prædiximus, dilatione crescunt, si autem dilatione deficiunt desideria non fuerunt.

Pertrāsire uigiles.

Esa. 50. Exēplū quærēdi dñm, in Maria.

FINIS LIBRI SECUNDI.

RVPERTI ABBATIS
 TVITIENSIS IN CANTICA CANTICORVM
 DE INCARNATIONE DOMINI
 COMMENTARIORVM
 LIBER TERTIVS.

ERTIA RECAPITVLATIO SONORUM ualde habet principium, scilicet tantam admiratione exclamationem, ut auditorem etiam dormitantem excitare & reddere possit attentum. Præmissa nanque admiratione, adiuro uos filiæ Hierusalem per capreas ceruosq; camporum, ne suscitatis, neque euigilare faciatis dilectā, donec ipsa uelit, de qua iam supra tractatum est, continua sic exclamat diuina uox. **L** Que est ista que ascendit per desertum sicut uirgula fumi: ex aromatibus mirrhę & thuris & uniuersi pulueris pigmentarij. Cuius rei quæso est hæc admiratio: Nimirum admiratio est huius dilecti singularis, huius sanctissime uirginis. Et quid admiramur? Vel quid nobis admirandum insinuat spiritus sanctus per uerba huiusmodi: ascendit per desertū sicut uirgula fumi ex aromatibus mirrhę & thuris & uniuersi pulueris pigmentarij. O foelicem mentis habitum, qui tam magnum habet preconium. Humilitas tua est o ancilla domini, beata Maria, quam tali admiratione spiritus sanctus collaudat: Odor tuus odor humilitatis tuę præcipuus ascendit ad deum, ut uere sacrificium contribulati spiritus. Quid enim est fumus & quid puluis, nisi spiritus lachrymosus & confitentia ualde humilis: Et sua quidem æstimatione uera humilitas fumus est noxius, quasi cremij siue torris obusti, & puluis terrę sine aqua & sitientis iuxta illud: Quia defecerunt sicut fumus

Hūilitas Marię optimi odoris.

Psal. 101.

dies mei, & ossa mea sicut cremium aruerunt, & sicut Abraham dixit loquar ad dominum
 meum cum sim puluis & cinis: sed nō ita aestimatione dei. Aliter et melius ille te discernit.
 Tu dicis, puluis sum terræ qualem uentus dispergit, aura tollit, & ille dicit, non, sed puluis
 pigmentarius siue puluis pigmentarij, puluis mirrhæ & thuris: qualem pigmentarius spiri-
 tus sanctus conficit ex optimo thure, quod est suauitas mentis, & ex mirra probatissima,
 quod est mortificatio siue incorruptio carnis. Tu dicis fumus ego sum teter coram diuinis
 oculis, qualis de camino siue de fumario deficiens ascendit, ascendens deficit, & ille dicit, nō,
 sed fumus ex aromatibus mirrhæ & thuris, qualem decet ascendere de aureo thuribulo an-
 te altare aureum usque ad oculos & olfactum domini. Talis fumus, imō talis fumi uirgu-
 la, tu o beata Maria, suauem odorem spirasti altissimo, cœlestibus disciplinis erudita atque
 extenuata. Talis ascendisti per desertum id est, animum habens ualde solitariū. Si enim
 uera cuiusque animę humilitas etiam inter turbas potest esse solitaria, ita uidelicet, ut in nul-
 lo alio præter quā in deo spem habeat, quemadmodum Hester, cum esset regina, ueraci-
 ter tum dicebat: Domine mi, qui rex noster es solus adiuua me solitariam, & cuius præter
 te nullus auxiliator est alius, quanto magis tu uera aut solitaria & quasi in deserto eras, quę
 uirum non cognoscebas, nec cognoscere cupiebas, & ab illo, cui desponsata fueras, pene
 fuisti deserta, non quia sanctus angelus, qui te solitariam inuenerat, solitariam salutauerat,
 te commendat & filium tuum, qui quasi pupillus in hoc seculo nasciturus erat. Digna er-
 go exclamatio, digna admiratio. Quæ est ista, quæ talis ascendit per desertum siue de de-
 serto? Vere mirabilis, & illi multum distimilis, quæ descendit per Paradisum, cecidit de Pa-
 radiso: non gracilis per humilitatem, sed nimis grossa & rigida per mentis timorem. Pro-
 perea uultis scire, quam magna fuerit cura altissimo de ista, quæ de superbis non curat?
 Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel: Unus
 uicuiusque ensis super foemur suum propter timores nocturnos. Quis enim est le-
 ctulus uere & ueri pacifici regis Salomonis, qui inter nos & dominū pacem composuit: ni-
 si illa in quo diuina natura humanam sibi naturam coniunxit, Et quis ille est, non uterus tu-
 us dilecta dilecti, uterus uirginalis: Ibi naq; diuinitas uerbi dei, uerbu deus sese concludit,
 & humanam naturam, de tua carne formatam, sibimet in unitate personæ inseparabiliter
 coniunxit, & ecce sponsus, id est carnem nostram, cum anima rationali habens deus, spon-
 sus inquam deus & homo Christus, sicut canimus in Psalmo, & ipse tanquam sponsus pro-
 cedens de thalamo suo. Quomodo talem tanti Salomonis lectulū sexaginta fortes ambi-
 unt. Vel qui illi sexaginta fortes sunt? Magnum & mirum mysterium, audituq; & scitu di-
 gnum: sed prius est aliquid quærendum. Cur sancti patres gladios habuerint, aut cur gla-
 dijs licito usi sunt? Hodie uel hoc tempore ex quo euangelium effulsit, ex quo ille sponsus
 de thalamo suo processit, sanctis ad perfectionem tendentibus non cōceditur usus gladij.
 Conuerte gladium tuum in locum suum, ait idem sponsus Petro qui fortiter ac fideliter
 pro illo zelabatur, & quod unū dixit, omnibus dixit: ut post tempus belli tempus pacis nūc
 esse sciamus: Quare istud? Quam ob causam tunc fuit tempus belli, & nunc est tempus
 pacis? Videlicet quia radicem siue arborem bonam, quod erat genus Abrahamæ ad quem
 primum beati seminis repromissio facta fuerat, diabolus per Barbaricos gentium uel re-
 gum impiorum, gladios excidere atque extirpare uolebat, unde sacræ historiæ plenæ
 sunt. Idcirco tempus belli, tunc erat, idcirco materialibus gladijs tunc opus erat ut defen-
 saretur genus Abrahamæ, ut defensaretur radix Iesse, defensaretur inquam atque protege-
 retur genus & radix Dauid, donec tu beata uirgo nascereris, lectulus (ut iam dictum est)
 ueri Salomonis. O igitur uerum & bonum consilium, quod lectum Salomonis sexaginta
 fortes ex fortissimis Israel ambierunt. Et qui fortes uel fortissimi illi sunt uel fuerunt?
 Numeremus illos omnes, qui pro defensione spei uel expectationis Abrahamę gladijs lauda-
 biliter usi sunt cum prophetis, quorum libri extant, quique contra gladios materiales re-
 gum impiorum, gladium spiritualem, gladium uerbi dei, non solum loquendo, uerum et
 scribendo euaginauerunt, & sexaginta fortes sunt, Primus Abraham fortissimus, gla-

Gene. 18.

Apoca. 2.

Ascendit per desertum. Hester. 14.

Matth. 1.

Lectulus Salomonis, uterus Mariæ.

Psal. 18.

Cur nunc nō est usus gladij ut antiquis.

Matt. 26. Marc. 13.

Gene. 12. & 22.

Catalogus 12 fortium in Israhel. Ephe. 6.

Gene. 34. dio accinctus, sicut probatum est in illis de quibus prædam reduxit, & Loth filium fratris sui liberavit de quatuor regibus. Secundus Isaac paterno gladio sacratus, & deinde potentia plus quam regia clarus, ita ut diceret ei rex Abimelech, recede à nobis quia potentior nostri factus es ualde. Tertius Iacob, & ipse fortis in gladio, sicut testatur ipse Ioseph, loquens filio suo: Do tibi partem extra fratres tuos quam acquisiui in gladio & arcu meo. Quartus idem Ioseph, potentia regis potens, quasi rex uel regis pater. Quintus Moyfes, sextus Aaron, septimus Phinees, octauus Iosue, nonus Caleph filius Iephone: Deinde duodecim iudices, qui iudicauerunt & liberauerunt Israel, & sunt uiginti & unus. Vicefimusecundus Samuel, uicesimustertius Dauid, uicesimusquartus Helias, uicesimusquintus Helizæus, uicesimusexterius Ioiada pontifex clarissimus & domini benedictus, uicesimuseptimus. Zacharias filius eius, qui cultum Baal, quem Helias & Helizæus exterminauerunt de Samaria per manum Iheui, Iezabel interfecta, deleuerunt de Iuda & de Hierusalem, occisa Athalia filia eius impiissima. Vicefimosectus rex Ezechias, uicesimusnonus rex Iosias, tricesimus propheta nobilissimus Esaias. Post istos duodecim prophetae, quorum libri extant, quinquagesimusquartus Ezechiel, quadagesimusquintus Daniel & cum eo tres socij eius Ananias, Azarias, & Misahel: & sunt quadraginta octo. Quadagesimusnonus Esdras, quinquagesimus Neemias, quinquagesimus primus Zorobabel, quinquagesimus secundus Ihesus sacerdos magnus filius Ioseph dech in reuersione captiuitatis & reedificatione ciuitatis uel templi. Quinquagesimus tertius cum regina Hester Mardocheus, qui ambo, iure, pro uno reputantur quia regalis dignitas siue sublimitas Hester fuit Mardochei gladius. Quinquagesimusquartus Malthathias, quinquagesimusquintus Iudas Machabæus. Post illum Ionathas & Symon duces alter post alterum successerunt, & deinde Iudas & Iohannes, qui & Hircanus filij Symonis, nouissimi contra Pardum, id est, regem Græcorum præliati sunt & sunt quinquaginta nouem. Quibus adde hunc ipsum, per quem spiritus sanctus hæc locutus est regem Salomonem, & fiunt sexaginta. Nam Iosaphat rex fuerat quidem de fortibus, sed non de fortissimis Israel, quia impio præbuit auxilium, & his qui oderunt dominum amicitia iunctus est per Athaliam filiam Iezabel uxorem filij Ioram, quæ cultum Baal introduxit in Hierusalem & omnem impietatem, propter quam necessarii fuerunt gladij fortissimorum Israel. Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Vere tenentes & iure tenentes gladios, tam sacerdotes, quam reges, tam patriarchæ, quam duces, tam prophetæ quam iudices, si rationem temporis supradictam ritè consideres. Nondum enim procefferat sponsus de thalamo suo, & ad hoc laborabat diabolus per satellites & ministros suos, reges Aegyptios, reges quoque Israeliticos scissos à domo Dauid, reges Assyrios siue Babylonios, reges Persicos siue Mædos, reges Græcos siue Macedonicos; laborabat (inquam) & laborauerat atque contenderat diabolus serpens antiquus obistere uolens dei proposito, ne impleteretur promissio, ne collocaretur hic lectus siue thalamus, ne esset unde nasceretur hæc beata & dilecta uirgo, de cuius utero procedere oportebat dilectum tanquam sponsum de thalamo suo. Isti erant timores nocturni, quos dicit hoc modo, uniuscuiusque ensis super foemur suum propter timores nocturnos. ¶ Hinc uere ad bella doctissimi, quia cur bellarent causam præ oculis habebant huiusmodi. Exeruerant uera pro causæ huius consideratione, percutiendo & occidendo impios, iuuat & delectat siue Heliam siue quemlibet alium prophetam aut sacerdotem audire dicentem: Maledictus qui retrahit gladium suum à sanguine, quia uidelicet ille erat sine zelo iustitiæ. Mirum spectaculum, quia cum hæc diceret ille realis siue temporalis rex Salomon, habebat & ipse sexaginta fortes ambientes lectum suum, id est, pacatissimum & quietissimum regnum suum. Nam de patre suo Dauid sibi relictos habebat fortes triginta & septem, quorum

Gene. 34.

Gene. 26

Gene. 48

Gene. 47.

Iud. 3

1. Reg. 7.

2. Paral. 23

4. Reg. 9.

Danic. 3

Tur. Iosaphat

rex non cons

numeratur.

3. Reg. ult.

2. Paral. 20

Diuersos

filiorum

Israel.

Ad bella do

ctissimi.

Lx fortes Sa

lomonis, rex

gis temporalis.

2. Reg. 23.

rum primus Eleazar filius patru David Ahoi, nouissimus scribitur Vria Ethæus. Et quidem mystica litera sic se habet Eleazar inter tres fortes, & Abisay frater Ioab, filius Sarai, princeps erat de tribus, & hæc fecit Banaias filius Ioiadæ, & ipse nominatus inter tres robustos, qui erant inter triginta nobiles, tanquam ad mysterium intendens eorum, qui propter fidem trinitatis agonizaturi erant, quasi distinctis ordinibus secundum triginta & tres, qui uterque numerus ternarius est, alter singularis, alter decenus, sed in summa omnes triginta septem sunt. Quibus adde principes undecim, quos habebat rex Salomon, regnans super omnem Israel, & duodecim præfectos qui præbebant annonam regi & domui eius: quos omnes, uidelicet & principes & præfectos, suis ex nominibus scriptura commemorat, & fiunt sexaginta, excepto quod Banaias filius Ioiadæ, uir fortissimus & magnorum operum, hoc pacto bis nominatur. Illi sexaginta fortes ex fortissimis Israel, tam uirtute animi quam corporis fortitudine, tunc temporaliter ambierunt lectum, id est, turati sunt quietissimum regnum SALOMONIS temporalis, & sicut in cæteris laudabilibus atque memorabilibus, quæ gefit idem Salomon, ita & isto numero fortium magnum sacramentum, perpulchrum rex sapientissimus prospexit mysterium, de quo iam pro posse dictum est. Et tunc quidem gladius (sicut iam dictum est) necessarii fuerunt: nunc autem sola necessaria sunt testimonia scripturarum, & ipsæ inter eosdem gladios diuinitus prouisæ sunt, ut tunc conderentur, quæ nunc in suo tempore legerentur, quas legentes atque credentes uitam in ipsis haberemus. Vnde protinus sequitur. **Ferculum fecit sibi rex SALOMON de lignis libani. Columnas eius fecit argenteas, reclinatas Hierusalem.** Ferculum namque regis Salomonis, scripturæ sunt ueritatis, omnes una mensa domini cuncta regentis, & omnibus prouidentis, quemadmodum Psalmista dicit. Dominus regit me & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Quid est enim, in loco pascuæ ibi me collocauit, nisi fecit me studere in scripturis? Ibi regit me, scilicet ne quid prae intelligam, & nihil mihi deerit, uidelicet quod ad intelligendum mihi necessarium sit. Altissimum est huiusmodi ferculum & habet ascensum. Qualem ascensum? Purpureum. Quid est ascensus purpureus? Deus & homo Christus pro salute hominum passus & sanguine suo purpuratus. Istud credere, ascendere est, Qui sic ascendit, illum ad resurrectionem uitæ, quæ est in scripturis diuinitatis admittit. Nam qui sic non ascendit, qui non credit, nunquam scripturas intelligit. Iccirco Iudæi non intelligunt, & cæci sunt, quia non ascendunt per hunc ascensum purpureum: non credunt CHRISTVM de Maria uirgine natum, & eum qui à patribus ipsorum crucifixus est, deum esse ac dominum, regem, Salomonem uerum, regem æternum. Exempli gratia. Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis, &c. Quomodo hæc & horum similia intelligit, qui alium Salomonem, alium regem siue filium regis non recipit, nisi illum hominem, qui suo tempore regnauit, & mortuus est, sicut cæteri homines? Nimis arduum est illi ferculum hoc regis, nec attingere potest quicquam de uitalibus cibis, quos ibi sapientia præparauit. Vnde rex Salomon hoc ferculum fecit? De lignis libani, id est, de hominibus sanctis, hominibus fidei impubribilibus, quorum quandam similitudinem habent ligna libani, id est Cedri, per id quod sunt naturæ impubribilibus. Quomodo fecit? Eo uidelicet modo, quo ad illos factum est uerbum domini. Ipse enim rex Salomon erat uerbum domini, & per spiritum sanctum corda illorum impleuit, & linguas difertas fecit, ut de cælestibus scienter eloqui, qui non ab hominibus neque per homines fuerant docti, atque ita locuti sunt & scripserunt, quæ pascua uitæ, in quibus homo uiuit, quemadmodum ipse dicit. Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore dei. Ibi est argentum, ibi est aurum, nam columnas eius fecit argenteas, reclinatorias aureas. Quod est illud argentum, & quod illud aurum? Argentum illud est exterius eloquium ualde nitidum: aurum

Iohan. 5.

Ferculū Salo-
sunt scripturæ
Psal. 22.

Ascensus pur-
pureus Chris-
tus est

Psal. 71. 1

Ferculū de li-
gnis libani.

Deut. 8.
Matth. 4.

Quid aurum & argentum in scripturis, Psalm. 18, Psalm. 11.

rum uero interior maiestas sensuum. Aurum inquam, immo desiderabiliora sunt super aurum & lapidem preciosum multum, quæ intrinsecus latent: nitidiora uero super argentum, quæ extrinsecus patent. Eloquia domini (inquit Psalmista) eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum. Quod dicit casta, argentum: ad hanc similitudinem dicit, quia sicut casta mulier à labe corruptionis est immunis, & sicut argentum bene excoctum à cunctis sordibus redditur uacuum: sic uerbis siue eloquijs domini nihil falsitatis, nihil superfluitatis potest esse admixtum. Cunctam hominum sapientiam, cunctam rhetorum seculi huius eloquentiam exuperat hoc regis Salomonis ferculum, scilicet omne canonicarum corpus scripturarum, unde hic animæ uiuere incipiunt & in æternum uiuunt. Media charitate constrauit propter filias Hierusalem. Quomodo constrauit ipse dicat rex Salomon. Audiuimus, quia dicit ipse. In his duobus mandatis uniuersa lex pendet & propheta. Dixerat enim, interrogatus à Pharisæis, quod esset mandatum magnum in lege. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic, Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Statim quæ inuoluit. In his duobus mandatis, uniuersa lex pendet & propheta. Vere dixit, & antiquam ueritatem dixit. Quid enim aliud ab antiquo dominus petit? Et nunc Israel (inquit Moyses) quid dominus deus tuus petit à te, nisi ut timeas & diligas eum in toto corde tuo, & in tota anima tua? Ergo media ferculi rex SALOMON charitate constrauit, id est, in medio Scripturarum principatum charitatis posuit, quia reuera de quo pendet cætera omnia, illud recte medium ac principale dicitur & est.

Charitas, fit nis præcepti. 1. Timo. 1. Math. 22.

Deut. 10.

Filiæ Hierlm

¶ Ut quid media taliter caritate constrauit? Propter filias Hierusalem. Quas propter filias Hierusalem? Quæ sunt illæ filie Hierusalem? Animæ fideles, amantes quidem Hierusalem ueluti matrem, sed uirilem, id est, perfectam: nec dum habentes in operibus iustitiæ uirtutem, scilicet in hoc ut omnia relinquere propter regem SALOMONEM, & suum quoque pro illo ualeat erogare sanguinem, aut in uirgineo proposito sacram & beatam sponsum & sponsam, dilecti & dilectæ, de quibus hic sermo est, iugem celebrare festiuitatem. ¶ Quomodo uel in quo filiabus huiusmodi proficit, quod media ferculi rex SALOMON caritate constrauit? Nimirum in eo quod facere possunt, & suum faciunt illud quod est aliorum, quod est uirorum siue fortium. Verbi gratia. Non sunt carne uirgines, sed bonum uirginitatis in te, o beata Maria, diligendo, suum faciunt. Non alia præter te genuit regem SALOMONEM, regem tam magnum, tam magnificentem: sed illæ, diligendo in te hoc tam grande priuilegium, regis eiusdem matres fiunt. Item. Non sunt martyres, neque sufficiunt inter fortes præliari, & pro amore regis Salomonis fundere sanguinem suum: sed martyres diligunt, & diligendo illos, gloriam eorum suam faciunt. Amplius dicam. Non sunt dii, sed diligendo deum, dii uel filij dei sunt, sicut scriptum est. Ego dixi dii estis, & filij excelsi omnes. Proinde quid sequitur?

Charitas alterius bonum, suum facit.

Psalm. 81.

¶ Egre dimini et uidete filie Syon regem SALOMONEM in diademate, quo coronauit eum mater sua, in die desponsionis illius, et in die letitie cordis eius. ¶ O igitur filie Syon, siue filie Hierusalem, quoniam ferculum eiusmodi fecit sibi rex Salomon, & quoniam propter uos media charitate constrauit, uenite ad nuptias: Venite & aspiciate, egredimini & uidete hunc regem, hunc Salomonem pacificum, & pacis principem, in diademate regali, in charitate nuptiali: qualis, quantum, quam gloriosus sit. Nolite hoc solum considerare, qualis sit in carne mea, qualis natus in diuersorio, qualis collocatus in præsepio. ¶ Egredimini ex istis angustijs, & uidete illum in diademate suo, quo coronauit eum mater sua, scilicet cet antiqua patriarcharum, & prophetarum ecclesia, cuius fidei promissus est, cuius de carne progenitus est, Antequam nasceretur, fecit ei mater sua illa preciosum diadema,

Quo coronauit eum mater sua scilicet antiqua ecclesia prophetarum,

adema, quo coronari deberet, & unde cognoscendus foret magnus & spectabilis rex. Quod est illud diadema? Nimirum clarissima prophetica ueritatis autoritas: cuius quot sunt præconia, tot gemmarum, tot præciosorum lapidum, est huius Salomonis diadema: in die desponsionis illius, quo de utero meo, tanquam sponsus processit de thalamo suo, & in die lætitiæ cordis eius, quo spinea coronatus corona, laborem contumuit, & subsequenti lætificatus resurrectionis triumpho. Et in die lætitiæ illius, & in die desponsionis illius, in illo diademate uideendus, & ex illo est diademate quantus sit agnoscendus. Exempli gratia. Paruulus natus est nobis: filius datus est nobis, & cætera, usque, amodo & usque in sempiternum. Et alibi. Catulus leonis Iuda, ad prædam filii mei ascendisti. Quiescens accubisti ut leo & quasi leona. Quis suscitabit eum? Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de scemoribus eius, & cætera. Ex huiusmodi sententijs & dictis propheticis, ex huiusmodi auro & lapidibus, quam multis, quam præciosis, fabricatum uel compositum est diadema regis ueri SALOMONIS. ¶ Nolite ergo eum solummodo in præsepio considerare, sed egredimini mente ex isto, in quo natus est, diuersorio: & ex illo, in quo iudicatus est, Pylæ prætorio siue auditorio: & uideite eum in præsepio simul & in diademate, in cruce simul & in ea qua coronauit eum deus pater gloria & honore. Et quis fructus uisionis eius? Ille nimirum, qui in propheta promittitur, regem in decore suo uidebunt oculi eius. Qui enim hic, ubi ambulamus per fidem & nondum per speciem, uiderit & uidere uoluerit per speculum & in ænigmate regem Salomonem, in tali diademate uidebit eundem in decore suo regem, uidebit eum facie ad faciem, quando, ueniente eo quod perfectum est, euacuatum fuerit quod ex parte est.

Psal. 72.

Esaie. 9.
Gene. 49.

Egredimini
filie Syon.

I. Corin. 13.

Sequitur.

Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es: Oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum, que ascenderunt de monte Balaad. Bentes tui, sicut greges tonfarum, que ascenderunt de lauacro: omnes gemellis foetibus, et sterilis non est inter eas. Sicut uitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punicum, ita geve tue, absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris David columbarum tuum, que edificata est cum propugnaculis. Nulle clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Uero ubera tua, sicut duo hinnuli capree gemelli, qui pascuntur in lilijs, donec aspiret dies, et inclinentur umbre.

CAP. III.

O pulchritudo admirabilis, quam sic admiratur & collaudat pulcherrimus author ipse pulchritudinis septem præconijs. Considerauit oculos, capillos, dentes, labia, genas, collum, & ubera, & pro singulis dilectus singula decantauit dignæ collaudationis capitula. Audiant hæc pueri, & sic se habeant ad cantationem huiusmodi, sicut filij nuptiarum læti, & iocundi, longe dissimiles illis, quibus ipse quodam loco dicit. Cantauimus uobis, & non saltastis, id est, monstrauimus uobis ea quibus delectatur deus, & ad illa uosmetipsos aptare neglexistis. ¶ Quid enim septem istis modulis decantatur? Quid in te, o dilectissima dilectarum, uirgo uirginum, laudatur à dilecto laudabili, quem laudat omnis chorus angelorum? Laudatur simplicitas, munditia, innocentia, doctrina, uerecundia, humilitas, mentis & carnis integritas, siue incorrupta uirginitas. In oculis simplicitas, in capillis cogitationum tuarum munditia, in dentibus innocentia, in labijs doctrina, in genis uerecundia, in collo humilitas, in uberibus tuis admiranda & spectabilis est cum fecunditate uirginitas. Simplicitas tua, prudentia tua est: munditia tua, supernorum desyderium est: innocentia tua, religiositas est: humilitas tua, uera contra diabolum fortitudo est: uirginitas tua, matrum siue matronarum decus est. Hi sunt dulces moduli musicæ cœlestis, quos libenter audis & intelligimus in uerbis istis iam diligentius pertractandis: Primum hoc est pulchritudinis

Præconijs Pulchritudinis
Marie.

Matth. 23.

Pulchritudo
ista ex septem
uirtutibus

chritudinis tuæ prædicamentum. **O**culi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet. **O**culi columbarum & oculi coruorum, hoc differunt: quo dulcedo simpliciter diligentium, & multiplex amaritudo invidentium. **S**implicitas columbarum septem habet insignia uirtutum naturalium. Hæc nanque auicula, primum sine felle est, deinde nihil uiuum comedit, pullos alienos nutrit, grana semper candidiora colligit, in petris nidificat, gemitum pro cantu habet, libenter iuxta fluenta residet, ut uenientem accipitrem ex umbra præcognitum effugiat perniciter.

Septem proprietates columbarum.

Quo Maria sicut colubam. **Plal.** 13. 52.

Lucæ. 2.

Abse eo quod intrinsecus latet. **2. Cor. 12.**

Luc. 2.

Greges caprarum sunt & filii eorum. **Heb. 11.**

3. Reg. 17.

Helias primus monachorum institutor.

Capilli filii gregibus caprarum.

3. Reg. 18.

Tu maxime, o misericordiarum mater, sine felle es: nihil enim unquam habuisti in uisceribus, nihil odij, quod familiare est rapacibus coruis. Nihil uiuum columba comedit, & tu longè ab illis es, de quibus scriptum est, qui deuorant plebem meam sicut escam panis. Pullos alienos columba nutrit, & nos qui eramus alieni secundum carnem à genere tuo, ecce uiuimus tuis meritis. Grana candidiora columba colligit, & tu conferens in corde tuo testimonia de scripturis, creditum tibi conseruabas secretum dei. Columba in petris nidificat, & tu in solitudine fidei permanens, euasisti serpentis antiqui uenena. Columba gemitum pro cantu habet, & tibi gemere dulcedo fuit, eò quod præ cunctis mortalibus mente uulnerata esses. Columba iuxta fluenta residet: tibi autem uel tuo pectori omne fluentum scripturarum, quàm contumacium est? Nunquam aduentus spiritalis accipitris tibi esse inprouisus, aut te conseruatum qui, immò nec tibi appropinquare potuit. **I**gitur oculi tui columbarum, & hæc uera pulchritudo est, absque eo quod intrinsecus latet, quod solus in te deus uidet: nobis autem quia inexpertum, iccirco ineffabile, immò & incogitabile est. Si enim quisquam dixit, & teste deo uel conscio, non mentiens, dixit, raptum se fuisse in paradysum, siue usque ad tertium cœlum, ita ut nesciat, siue in corpore, siue extra corpus raptus fuerit, & audisse archana uerba, quæ non licet homini loqui: quanto magis tu regina cœlorum persæpe cœlestibus interfuisti: quippe quam & circumsteterunt obstruunt cum uice, gloriam deo concinentes, angeli: & inter hæc didicisti uel affecuta es aliquid, quod latet & latere nos debet. **C**apilli tui, sicut greges caprarum, que ascenderunt de monte **BALZAB.** Qui greges caprarum, uel quando greges caprarum apparuerunt de monte **GALAAD.** Vtique greges rationales, greges caprarum rationalium tunc apparuerunt, quando cœperunt homines eiusmodi esse, de qualibus **APOSTOLVS** dicit. Circuierunt in melotis, in pellibus caprarum, & cætera usque, & in cauernis terræ. Quando cœperunt esse homines eiusmodi, uel unde apparuerunt homines huiuscemodi conuersationis? Nimirum quando **IEZABEL** interficiebat prophetas domini, tunc apparuerunt de monte **Galaad**, id est, de ciuitate eiusdem nominis **Galaad**, sita ad radices montis **Galaad**. Sic enim scriptum est. Et dixit **Helias** **Thesbytes**, de habitatoribus **Galaad** ad **Achab**. **U**iuat dominus deus **Israhel**, in cuius conspectu sto, si erit annis his ros & pluuia, nisi iuxta oris mei uerba. Et factum est uerbum domini ad eum dicens. Recede hinc, & uade contra orientem, & abscondere, & cætera. **H**æc dixit, & hæc fecit ille primus auctor, & institutor eorum, qui dicti sunt filij prophetarum, quos fuisse monachos in ueteri testamento, consentit autoritas patrum uenerabilium. Et recte dicuntur apparuisse, quia iam dictus institutor illorum, **Helias**, sic repente illic introducit, ut antea nusquam scriptura meminerit, quis uel unde fuerint progenitus. **Q**ui capilli tui uel unde capilli tui, similes gregibus illis. Nimirum cogitatus tui subtilissimi in eo fuerunt, ut fugeres ad desertum gentium, propter sanguinem quem **synagoga** multum effudit: sicut illi in solitudines fugerunt, propter sanguinem quem **IEZABEL** primum fudit: secundum nomen suum, quod interpretatur

interpretatur, fluxus sanguinis, interficiens prophetas domini. In hoc similes illis gregibus capilli tui, id est, sicut illi, immo plus quam illi, omnes cogitatus tui, omnis meditatio tua, solitudinem & requiem in omnibus quaesuit, procul a tempestatibus Iudaicis qui suam iustitiam statuere uolentes, iustitiae dei subiecti non sunt: synagoga peccatrix, & per omnia Iezabeli similis, quam Helias (quod interpretatur, dominus deus) & post eum filij prophetarum, non sine causa fugerunt, iuxta illud: Et dixi, quis dabit mihi pennas sicut columbae, & uolabo, & requiescam? Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine, & expectabam eum qui saluum me fecit, a pusillanimitate spiritus & tempestate. Sicut columba illis similis, & quis illorum tibi columbae similis, & haec similitudo in capillis, non solum propter illa, quae iam dicta sunt, uerum etiam, quia tu quoque longum in cogitationibus tuis, praecia futurae passionis filij tui, pertulisti martyrium: sicut illi diu egentes, angustiati, afflicti, omnes testimonio fidei probati inuenti sunt.

Dentes tui sicut greges tonsarum, quae ascenderunt de lauacro. Omnes gemellis foetibus, & sterilis non est inter eas. Quam pulcher ordo? Primum oculi, & post oculos capilli, post capillos dentes lauantur innocui. Respicite amici ad sinistram, considerate Euam, mulierem odiosam, huic dilectae oppositam, & oculis & capillis, & dentibus, & labijs, & genis, & collo, & uberibus infauit. Oculi eius non sicut columbarum, immo sicut oculi coruorum rapacium. Scriptum est enim. Vidit igitur mulier lignum, quod bonum esset ad uescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu eius & comedit. Habet autem ambitionem huiusmodi, comedit & eritis sicut dii. Ergo capilli eius, id est, ambitio eius, non sicut supradictarum greges caprarum, qualium est caeleste desiderium, sed sicut ille princeps super omnes filios superbiae, qui dixit in corde suo, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. **Dentes uero eius quales fuerunt?** Nimirum sicut dentes leonum, qui mordent, & mordendo uetium, uenturae posteritatis suae animas interfecerunt. Si enim de filijs eius ueraciter dictum uel scriptum est, filij hominum, dentes eorum arma & sagittae, & illud: Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, molas leonum confringet dominus: quanto magis de illa, quae tali consilio momordit, cuius morsus tam malus prouentus extitit, recte quis dicat, quia dentes eius arma ferrea fuerunt, dentes eius mola siue molares fuerunt. **At tui dentes o amica mea, sicut grex tonsarum, quae ascenderunt, id est, certissime ascendunt de lauacro.** Cum enim posuero, siue de membris ipso, de latere meo lauacrum regenerationis, lauacrum sanguinis & aquae profudero, sanctique spiritus inuocationem dedero, tunc lauabuntur oues, pro quibus animam meam pono, & mundabuntur eodem lauacro, nec emundatione simplici contentae, uellerarum, uellera facultatum suarum, ut nihil habeant proprium, sed sint illis omnia communia. Huiusmodi tonsae omnes sunt gemellis foetibus, & sterilis non est inter eas. In quo gemellis foetibus? In eo uidelicet, quod & praecceptum impleuerunt uel custodierunt, & consilium suo addiderunt. **Quod est praecceptum, aut quod consilium?** Vtique praecceptum est, non rapere aliena: consilium, relinquere etiam sua. Consilium istud cum praeccepto sibi met composuerunt, & hoc est bonum geminum, haec est fecunditas foetuum gemellorum. Sic sunt o amica mea dentes tui, id est, talium innocentiam tibi proponis, cum eiusdem innocentiae magistra sis, multo excellentior qualibet ouium siue arietum talium: quorum utique non est, dentibus male uti, scilicet inuicem mordere, uel detrahere, & ab inuicem consumi. Et quidem grex ille, quicumque talis est, te sibi magistram scit, tu autem cunctis humilior, de omnibus pene altiora sentis, & uideris tibi capras & oues meas imitari quas longe praecedis. **Sicut uitta coccinea labia tua et eloquium tuum dulce.** In quo sicut uitta coccinea labia tua? Nimirum in eo, quod

Ecci. 24.
Rom. 10.

Psal. 54.

Hebr. 11.

Eua in ipsa
ge dissimilis
Mariae.
Oculi Euae
Gene. 3.

Capilli Euae.

Iob. 41.
Elaia 14.
Dentes Euae.
Psal. 56.
Psal. 57

Dentes Mariae
Iohan. 19.

Tit. 3.
Actu. 2. 4.

Omes gemel
lis foetibus.

Mat. 5.

Gala. 5.

quod sermo tuus à ueritate non discordat, immò cum ueritate multum concordat. Principium ueritatis, hoc est, ut non defendat se contra deum, immò accuset ante deum quispiam filiorum uel filiarum Euzæ, quæ dissoluit amicitiam inter se & deum proterea defensione. Si uitam huiusmodi habuisset, si uinculo perfectionis, quod est dilectio, se se creatori astrinxisset, paries inimicitarum in medio non surrexisset. In labijs tuis confessio & pulchritudo est, labijs tuis sanctitas & magnificentia est. Illa deo fuit muta, tu autem magnificasti dominum mente ardentissima, uoce suauissima, & hæc est uitta coccinea, quia charitas est ignea, qua bene cum eo ligata, sic deo adhæristi, ut unus cum eo spiritus sis. Hinc eloquium tuum dulce, quia uidelicet ex abundantia cordis & loquitur, & dulcedinem, quæ abundat interius, sapit sermo, qui redundat exterius. ¶ Ecce R haab meretrix dulcis eloquij tui uitam coccineam, siue funiculum coccineum in fenestra sua ligauit, signum suæ fidei, quod nuntios Iosue siue Ihesu suscepit atq; saluauerit: dum Ecclesia quondam peccatrix, & idolatriæ meretricio sordida, & dulce eloquium tuum, quo magnificauit anima tua dominum, pignus suæ salutis iugiter personat, & omnem doctrinam euangeticam, in qua ipsos Apostolos tua sine dubio labia confirmauerunt, integra semper fide prædicat. ¶ Et de omni quidem anima, quæ cumq; diuersa sentientes ad unitatem suæ prædicatione constringit, ut id ipsum dicant omnes, & hoc agit in charitate & fide non ficta: uerum est dicere: quia labia eius sicut uitta coccinea: sed in ista gratia tu cæteris omnibus es incomparabilis post me dilectum tuum, cui specialiter spiritus in Psalmo dicit: Diffusa est gratia in labijs tuis. L. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, absque eo quod in intus secus latet. J. Malum punicum dicitur, eo quod ex punica regione sit genus eius translatum. Idem & malum granatum, eo quod intra corticis rotunditatem granorum continetur at multitudine. Negant medici mali huius cibo corpora nutriri, sed eo sic utendum opinantur, ut medicari potius non alere uideatur. Ita (inquit) genæ tuæ sicut fragmen mali punici, id est, uerecunda es sicut decet uirginem, longe dissimilem filiabus illis, quarum cuiuslibet dicendum fuit, frons mulieris meretricis facta est tibi, & erubescere noluit. ¶ Fragmen mali punici & rubet, & amplius quam integrum malum redolet. Sic tu & singulariter uerecunda es, & multis per bonam opinionem in bono exemplo proficies. Quid autem est dicere, absq; eo quod intrinsecus latet, nisi ac si diceret, & illud, quod intus in conscientia latet, amplius laudabile est? O uerè laudabilis uerecundia, ubi & intus conscientia munda, & foris facies uerecunda est. Nam ubi est aliquid, quo mens erubescat, non adeo laudabile est, si conspectam faciem rubor perfundat. Igitur tua uerecundia quid est, nisi religiositas summa? Et hæc uirtus, sine dubio, malo punico debuit assimilari, quia gratiosa est intuentium oculis, & interdum suo silentio non minus edificat quam sermo prædicationis. Vnde in tunica pontificis deorsum ad pedes eius dem tunicæ: Facies (inquit) domini ad Moysen) per circuitum, quasi mala punica ex hyacintho purpura & cocco bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum sit aureum & malum punicum, rursumque tintinnabulum aureum aliud & malum punicum: & uestietur ea AARON, in officio ministerij, ut audiatur sonitus, quando ingreditur & egreditur sanctuarium, in conspectu domini, & non moriatur. Malum quippe punicum in medio tintinnabulorum, religiosum atque operosum est silentium, maxime sexus femine, in societate fidei uel doctrinæ prædicatorum: qualis tu præcipue fuisti uirgo uirginum, in adiutorio uel etiam regimine prædicantium apostolorum, cuius & si uerba non leguntur uel audiuntur, ubi prædicauerunt: opera tamen uel merita non ignorantur, non minora, immò maiora tintinnu prædicantium. ¶ Illud quoque facticium malum punicum rubicundia erat, utpote non ex solo hyacinto, qui color ærius uitā significat cælestem, uerum etiam & ex purpura & cocco bis tincto factū. Et ita genæ tuæ, o dilecta uerecunda, & magistra cōpeticis uerecundia: siue religionis necessaria: cuius uerecundia tãto est laudabilior, quãto cōfiteri

Coloss. 3.

Ephes. 2.

Psal. 97.

1. Cor. 6.

Math. 12.

Raab typus
ecclesie.

Iosue. 2.

Lucæ. 1.

1. Cor. 2.

1. Timot. 1.

Psal. 44.

Quid est malum
punicum.

Hierem. 3.

Verecundia
duplex.Verecundia
Males.osaria, religi
Exordi. 28Mala punica
in ueste Aarō

tia gloriosior tutior atque securior. **L** Sicut turris David collum tuum, quæ edificata
 est cum propugnaculis. **I** Quid erat turris David? Putasne illa turris manufacta, de qua
 facta fuit, cui tuum o dilecta collum debeat assimilari, & hæc est humilitas David. Atque
 hic sensus placet magis. Filia Syon (ait dominus deus apud Esaiam) elevata sunt & am-
 bulauerunt extento collo, & nutibus oculorum ibant & plaudebāt. Hæc fuit superbia illa
 rum. Propterea expugnari potuerunt. Tuum autem collum nequaquam extensum fuit,
 sed est sicut turris David, id est sicut humilitas David, per quam ille coram deo fortis, &
 cum esset rex unctus, dixit ad Saul, cū eum ille persequeret. **Q**uem persequeris rex Israel,
 quem persequeris: Canem mortuum, & pulicem unum. Turris ista ædificata est cum pro-
 pugnaculis, & mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium id est, hanc eius tantam
 humilitatem cæteræ uirtutes consecutæ sunt, maximeq; fortitudo & sapientia sicut scriptum
 est: David sedens in cathedra, sapientissimus ipse est, quasi tenerrimus ligni uermiculus, qui
 octingentos interfecit impetu uno. O qualis hæc turris, qualia propugnacula? Ex ea mille
 clypei pendent, omnis armatura fortium, quia propter humilitatē accepit, ut caneret & scri-
 beret uerba fortitudinis, uerba sapientia & ueritatis: tā multa, ut millenarius numerus uult
 intelligi: tam fortia, ut omnibus exinde armatis fortibus nihil falsitatis obistere possit. **I**ta
 collum tuum, imò & ultra quàm turris illa, collum tuum id est humilitas tua, quæ sedet uel
 paret in collo tuo non extento, ædificata est cum propugnaculis, & mille clypei pendent
 ex ea omnis armatura fortium. Nihil enim deest illic omnium quæ continentur in scri-
 pturis ueritatis, & neque uisibilis diabolus, neque uisibilis homo hæreticus, e contra po-
 terit unquam uel poterit. Adde illud, quod maximum est, quia uerbi, cuius mysterij con-
 secuta est ut caneret humilitas patris tui David, uerbi in quâ eiusdem substantiam concepit,
 & incarnatam peperit humilitas tua, o filia David. **L** Duo uerba tua, sicut duo hinnuli
 capræ gemelli, qui pascuntur in lilijs, donec aspiret dies & inclinentur umbrae. **I**
 O ubera uere gratissima atq; pulcherrima, duo ubera manu altissimi formata. Hæc sunt uir-
 ginitas et fecunditas quarum pulchritudo o in tuis dilecta uberibus castis, uberibus foemi-
 nis quæ me laetauerunt, maxime spectanda est. Spectate amici ubera hæc, imò in uberibus
 capræ gemelli. Nunquam uisum est simile huic in montibus siue collibus nostris, sed neq;
 uidetur in seculis superuenturis, ut uni capræ fiant duo tales hinnuli gemelli, ut uni fœ-
 minæ cōtingat quatenus eiusdem uberibus & filium lactet & uirgo sit. Aspice hoc & ad-
 miramini, uidete & congratulamini, quia caprea hæc talis hinnulos ita geminos edidit, quia
 fœmina hæc, dum quasi caprea per montes exiit, dum cœlestibus uel supernis animo in-
 cedit, gemella hæc plenæ gratiæ dona feliciter apprehēdit, ut & mater & uirgo sit. **Q**uid
 facimus gemellis istis? Pascuntur, & pascantur in lilijs donec aspiret dies, inclinentur um-
 brae, id est, secreto custodiantur, in silentio habeantur, nec publice prædicentur, quod ita
 sunt gemelli, donec resurgam à mortuis, quod est aspirare diē, & inclinari umbras morta-
 litatis. Omnino secreta sunt in lilijs hæc, id est, in illis siue penes illos, quibus inest & can-
 dor & suauis odor castitatis, qualium prima fuit, cuius in utero infans ad odorem nostrum
 exultauit longe à filiabus illis, quarum sunt quasi septem dæmonia, septem istis prædica-
 tionis tuæ pulchritudinis, quæ nunc edixi, contraria: scilicet altitudo oculorum, compositio
 tio capillorum, uoracitas dentium, incontinentia labiorum, inreuerentia genarum, colli-
 erectio nimia, subactio atque contractionis frequens iniuria. Tempus erit, quando hæc
 tua quæ nunc secreta sunt, oporteat prædicari ad gloriam dei. Prius hoc fiet. **L** Gadam ad
 montem mirrhæ & ad collem thuris. **Q**uomodo vadam? **I** Ascendam Hierosoly-
 mam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt de me: Tradar enim gētibus ad illu-
 dendum & flagellandum, & postquam flagellauerint crucifigent & occident me.
Hoc erit ire ad montem mirrhæ, scilicet mortificari uel occidi, sicut à patribus istorum
 mortificati sunt prophetæ. Tertia die resurgam à mortuis, & deinde ascendam in cœ-
 lum & sedebo ad dexteram patris, iuxta illud, Dixit dominus domino meo, sede à dex-
 tris lem. hurs.

j. Par. ij.
 Turris David
 humilitas est.
 Esa. 3.

j. Reg. 24.
 Mille clypei
 reliq; uirtutes

2. Reg. 23.

Collū Mariæ

Duo ubera
 uirginitas &
 fecunditas.

Qui pascunt
 in lilijs.

Luc. j.
 Luca 8.
 Septem uicia

Mat. 16. & 20.

Quid ē ire ad
 montem mir-
 rhæ & ad. v. s.
 xtris lem. hurs.

Pfal. 99.
Esa. 9.
Marc. ult.
Tota pulchra es.
Veni coronaberis.
Regna mundi capita auis nocturnæ.
Leonis cubilia.
Regina celorum.
Anna mater Samuelis.
In uno oculo tuorum.
Soror mea sponsa.

xtris meis. Hoc erit ire ad collem thuris. Exinde namq; cognoscetur & predicabitur, quia sum deus iuxta illud: Et uocabitur nomen eius, admirabilis, consiliarius, deus. Hoc predicabitur, & sequentibus signis confirmabitur, atq; ita fiet, ut mihi thus offeratur tanq; deo uero, destructis simulachris gentium & aris dæmonū, quibus hæcenus ab ignorantibus & errantibus incensum offertur & sacrificium. Quid deinde? **Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.** Veni de libano sponsa mea, veni de libano, veni. **Coronaberis de capite amana, de vertice sanijr & hermon, de cubilibus leonū, de montibus pardozū.** Cum pertransiero montem mirræ & peruenero ad collē thuris: id est cū resurrexero à mortuis atq; coronatus gloria & honore resurrectionis & immortalitatis, sedensquē ad dexterā patris adorari, & thure, id est omni diuina religione honorari cœpero deus unus cum patre & spiritu sancto: tunc demum & tu coronaberis. tunc demum hæc loquar ad te: **Tota pulchra es amica mea & macula non est in te.** Quomodo hæc loquar ad te? Nimirū magna & manifesta euāgelij prædicatione. ¶ Et nūc qdē pulchra es, sed nondū apparuit quod tota pulchra sis, & quod macula non sit in te, quod scilicet uirgo conceperis uel genueris, & uirginis uberibus lactaueris me. Hoc prædicabitur gentibus, quod adeo macula non sit in te. Tunc demum loquar tibi. Veni de libano sponsa mea, ueni de libano, ueni, coronaberis. ¶ Vnde coronaberis? De capite amana quod interpretatur nocturna auis, de vertice sanijr quod interpretatur dens uigiliarū, & hermon quod interpretatur anathema, Venies de libano, quod interpretatur candidatio, id est, migrabis de corpore isto, corpore candido, corpore uirgineo, & coronaberis de omnibus his, id est, de corpore uel membris illius, qui nominibus istis recte denotatur, de regnis mundi huius. ¶ Regna namq; mundi huius quædam capita uel quidam uertices recte denotantur, & denis uigiliarum, & uere anathematizati diaboli, à deo separati, qui cum sit princeps tenebrarū, & tanq; leo rugiens circūeat, quærens quem deuoret, recte & nocturna auis & dens dicitur uigiliarum. Ipsa eadem regna & cubilia leonum, & montes dico pardorum: quia uidelicet reges regnorum, reges Babyloniorū & Persarum atq; Mæcedorū, reges Græcorū, reges & ceteri les siue imperatores Romanorū, quid nisi leones & pardi dicendi sunt, qui tot bellis, tot cædibus orbem terrarum lacerauerunt? De talium leonum cubilibus taliumq; pardorum montibus tu amica mea coronaberis. Quomodo? Videlicet credent in me fructū uentris tui, & eorum credentium salus corona tua erit. Ita coronaberis, ut & in caelis regina sanctorum, & in terris regina sis regnorum. Vbi unq; enim prædicatū fuerit illud de dilecto dilecti, minuiisti eū paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum: predicabitur & de te quod sis o dilecta & mater huius coronati, ac proinde regina celorum, totum iure possidens filij regnum, atq; hoc intuitu reges atq; imperatores coronis suis te coronabunt, palatia sua nomini meo sacrabunt, honori tuo dedicabunt, ut definant esse quod fuerant, montes pardorum, cubilia leonum. **Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculo tuorum, & in uno crine colli tui.** Etenim quis unquam ita habuit, ut tu habes, soror mea sponsa, unum oculo amaro animo orauit dominum flens largiter, & multiplicauit preces corā domino, & post hæc ita subiunctum est: Et abiit mulier in domum suam, uultusq; illius non sunt amplius in diuersa mutati. Quid erat illa uniformitas uultuum, nō se amplius in diuersa mutanti? Nimirum identitas cogitationum, & ualde intenta earundem perseverantia precū quas profecto quis discernat, uos scitis o amici qui dicitis. **Uiuus est enim sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usq; ad diuisionem animæ et spiritus, cōparatum quoq; ac medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis, et nō est ulla creatura inuisibilis in cōspectu eius.** Hoc est unum oculorū, hæc uniformitas uultuum oculorum spiritualium, uultuum interiorum indefessa charitate iustam precem perseveranter, uti cœptum est, dirigere ad dominum, ac semper cogitare idipsum. Et quis in hac talis, ut tu, o dilecta singularis, quā solam præ cunctis amantibus totā occupauit totamq; possidet amor dilecti. ¶ In hoc uno soror mea sponsa, per fidem soror mea, per spiritum sanctū amorem uerum sponsa mea: in hoc uno oculorum tuorum vulnerasti cor meum, unde & uiscera

viscera mea super te continere se non potuerunt. ¶ Nec uero solūmodo in hoc uno oculo tuorum uulnerasti cor meū, sed & in uno crine colli tui, id est, in nimia humilitate cordis tui, quem uidelicet crinem semper unū uidi, quam humilitatem semper uniformem & in deficientem esse conspexi. Quid uno crine gracilius, & qd humilitate subtilius? Quid crine flexibilius, & quid humilitate contrafractius? Crinis unus uix comparet, humilitas tua uix consentit, qd computari possis inter homines. Iste est crinis colli, humilis cogitatus mulieris, caput non habentis: caput inquam, id est uirū, neq; habentis, neq; habere uolētis. Nam caput mulieris uir. Tu capite isto te indignam iudicasti, tu uiro & omni seculo te indignā existimasti. ¶ Hoc scientes dicunt & uere dicunt amici, quia uotum egregiū deo prima uolūntate uirginitatis. At tamen sponsi nomen admisisti, desponsari uiro non rennuisti, & inter hæc unū oculo tuorum & illum crinem iam dictū colli tui, magis ac magis in me fixisti, fide fortis, spe stabilis, charitate immobilis. Si em̄ Abraham & Sara fideles sperare potuerunt, qd coniugiū eorum non deberē negligere, quin custodire illud in domo Pharaonis incontaminatū, & ideo Saram tolli in domū illā, nec Abraham rennuuit, nec ipsa Sara refugit: quātō magis tu fidelissima me fidelē fore sperasti, qd uirginitatē tuā custodire possem aut non negligere illibata in domo sponsi, præsertim fidelis & iusti, & ideo desponsiois solennitatē non refugisti: itaq; semper & ubiq; unū siue unitatē habens oculo, id est, uultum in diuersa non mutatū uulnerasti cor meū: unū illum crinē tuū, scilicet spiritū humilē, & contribulatū in me iecisti, ueluti spiculū præacutū, & uulnerasti cor meū. ¶ Alij quondā fortes & ualidi me tenuerunt, & dicentem dimitte me non dimiserunt, & luctādo fortiter contra deū fortes fuerunt: tu autē & uulnerasti cor meū. Et illi quidē luctando atque uincendo, æternam sibi mercedē benedictionē & necessariā peccatori populo suo indulgentiā obtinuerunt, tu autē quid inuenisti, quid accepisti uulnerādo cor meū? **L** Pulchre sunt mammae tue soror mea sponsa. Pulchriora sunt uera tua uino, & odor uingentorum tuorum super omnia aromata. Amici auscultant hæc, & intelligunt me hoc dicere, hoc admirari, quia mater & uirgo es, & hunc esse fructū unius oculo tuorum, & unius crinis colli tui: quod cū te reputares indignam uiro, facta es digna deo: cū te indignā iudicares facere semen in Israël, facta es digna facere salutem in Israël: cū indignam te reputares lactare filiū hominem, digna habita es mammis pulchris, uberibus pulcherrimis, mammis uirginis, uberibus intactis, lactare filium deū & hominē. ¶ Hæc auscultantes, toties de mammis & uberibus tuis & de cæteris instrumentis tuæ pulchritudinis, de oculis, de capillis, de dentibus & labijs, tot uoces dilecti gratulantis non fastidiunt, quoniā amici sunt, imō gaudio gaudent propter uocē sponsi lætantis, iuxta illud: Lætabitur dominus in operibus suis. Voces istæ, uoces lætitiæ nostræ sunt, lætitiæ patris & filij & spūs sancti in istis operibus nostris, in mammis siue uberibus tuis, semel duo ubera tua, sicut duo hinnuli capræ gemelli, qd iam supra dictū est: & nunc iterū qd pulchra sunt māmæ tuæ soror mea sponsa, ac tertio, pulchriora sunt ubera tua uino. ¶ Hæc em̄ egregia sunt opera trinitatis, hæc gratiora ualdeq; pulchriora primis operibus illius dicentis: Faciamus hominē ad imaginem & similitudinem nostram, plasmantis de terra Adam & fabricantis de costa eius Eua. Nunquid em̄ non ualde pulchrius est, sicut nunc, de utero mulieris absq; uiro uirū facere, quā tunc de costa uiri mulierē fecisse? Illic nanq; de uiro mulier facta est, quæ perdat: hic de muliere uir factus est, qui perdita saluet, propter quod & factus est. Pulchritudo eius operis iocundius spectatur in mammis siue uberibus tuis, quando iam peracta est species tantæ pulchritudinis, quando iam natus lactator māmistuis, mammis femineis, uberibus uirginis. ¶ Qualis tandem est ista comparatio, pulchriora sunt ubera tua uino? Aut quid magnum est dicere, pulchriora sunt ubera tua uino? Nam in uino luxuria est. Nolite aut quidam amicorum, ad nostras adolescentulas scribens) nolite inebriari uino, in quo est luxuria. Quid ergo magnū est, dicere, qd ubera tua pulchriora sunt eo quod nō ē pulchre uino? Vinū nanq; siue hoc præsens uini significatū non est pulchrū, cū sit luxuria, siue carnis uoluptas: siue cuius ebrietate præeunte nulla unquā ubera præter ubera tua filiū lactauerūt. Est igitur illud, quod apud hominū scholas dicitur tapinosus, id est humilitas, statū rei magnæ dictis infirmans. Magna quippe res est uirginitas siue integritas ubere me filium lactantium

Gene. 43.
In uno crine
colli tui,

j. Cor. ij
Maria uotū;
uirginitatis
prima, emilit

Gene. jz

Maria fortis
or q̄ iacob.
Gene. 3z

Maria per hu
militatem ex
altata.

Congratulatio
amicorū,
Iohan. 3.
Psal. 103.

Incarnatio
Christi pulchri
or plasmatoe
hois. Ge. j. z.

Vbera tua
pulchriora
uino,
Ephe. 5.

Tapinosus.

Metonomia.

Aliaꝝ mulieꝝ
rum ubera nõ
sunt pulchra.

Psal. 50.

Vngueta, ele
emosynæ dis
cuntur.

Iohan. 12

Matth. 25.

Elemosynæ
Mariæ i Chri
stum maxime
præciofæ.Christus fa
uus Mariæ

Lucæ. 6.

Cant. i.

Sicut odor
thuris.

Stantiũ, nec satis laudatur hæc tam pulchra res, dũ re maritali siue coniugali pulchrior esse prædicatur, scilicet lactatione filioꝝ quoz initium uinũ est, id est, luxuria quæ in uino est: itidem secundũ tropũ, qui apud homines metonomia dicitur, per id quod continet, ostendens id quod continetur. ¶ Poteram sic dicere, quia sola iuberata tua me laetantia pulchra sunt, cæteraz cuncta ubera fœminaz, ex quo id acceperunt ut filios suos lactare possent, etiam si quid pulchritudinis prius habuerunt, pulchra esse desierit, ita ut re ipsa quilibet lactetium ueraciter dicat. Ecce em̄ in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea, scilicet in iniquitatibus Adæ, in peccatis Euz. Nam ex illis iniquitatibus, ex illis peccatis, cũ cæteris malis istud quoq; uinũ uenit, scilicet luxuriæ nimietas, per quã conceptus mulieris à deo super numez multiplicentur, ut in comparatione reprobõũ electi pauci æstimantur. Quæ aut sunt unguenta tua? Dico em̄, & odor unguentoꝝ tuoz super omnia aromata. Quæ ergo sunt unguenta tua, soror mea sponsa? Elemosynæ tuæ, quas expendisti in me. Audiunt & audituri sunt amici de quadam muliere, effundente oleũ super caput & super pedes dilecti tui recumbentis, & dicunt quia domus impleta est ex odore unguenti, & intelligunt in illa muliere ecclesiam nostrã, quæ quotiens impendit elemosynã pauperibus nostris, totiens unguenta sua pedibus meis superfundit, & aromata distribuit. Hæc em̄ sunt aromata uera, unguenta præciofa, esurienti cui libet ex inimicis meis cibum dare, sitienti potũ præbere, hospitem siue peregrinantẽ colligere, nudũ uestire, infirmũ uisitare, & si in carcere est ad eũ uenire. Super omnia hæc aromata est odor unguentoꝝ tuoz id est, suauitas elemosynaz tuaz, quia non ut cæteri in mēbris meis, sed in memetipso tui mihi munificentissima extitisti. Et quidem iure materno & naturali affectu tu mihi cuncta debuisti: ueruntamen fidẽ & humilitatem siue charitatẽ tuam plus q̄ matrem respicienti mihi, cuncta pro optimis unguentis, cuncta pro suauissimis fuisse elemosynis, ita ut nulla elemosynarum aromata, quæcunq; mihi in meis expenduntur minimis unguentis illis ualeant aliquatenus comparari. ¶ Fauus distillas labia tua sponsa mel ⁊ lactus lingua tua, ⁊ odor uestimentoz tuoz sicut odor thuris. ¶ Parum erat quod dixit supra, & eloquium tuũ dulce: quia nimis parum est, dulcedinem esse in eloquio, nisi dulce sit etiã cor. Tu dulcis in ore, dulcis & in corde. Hoc est quod nunc dico, fauus distillas labia tua subiungẽs, mel & lac sub lingua tua, id est, in anima tua. Ibi tibi memetipso dulciter sapit fauus eloqui tui, fauus distillas à labijs tuis, labijs gratiosis. Fauus tuus ego sum, mel tuũ & lactum ego sum: quia deus tuus & filius tuus ego sum. Hoc tua sentit anima, hoc tua sonant labia. Aliud loqui non potes, q̄ id quod in pectore habes. Ex abundantia cordis labia tua loquuntur. Et si alijs pro tempore tacuisti, mihi tacere non potuisti. Ex quo me natum uidi disti, meẽ deliciata es fauo dulcis eloqui, simulq; osculo oris mei, osculo oris tui, & factũ est etiam sic fidei tuæ, spei & dilectioni tuæ: fidei per dilectionem dicentis, osculatur me osculo oris sui. Quid de pannis dicã, quibus me inuoluisti, & in præsepio reclinauisti? Nimirum id quod uerum est, quia odor uestimentoz tuoz sicut odor thuris. ¶ Omnium nanq; uestimẽtorum, scilicet bonorum operum tuoz, quæ in me materna & plus q̄ materna charitate operata es, panni illi primitiæ fuerunt. Et quia cuncta, quæ tũc in me uel tunc propter me operata es, de magno & ualido charitatis igne cum suauitate humilitatis uenerunt, recte dixerim ego, recte consenserunt amici, quia odor uestimentoz tuoz sicut odor thuris. Sic etenim in omnibus famulata es mihi, mater & uirgo fidelis, tanquam deo, cui soli debetur odor thuris in sacrificio suo, quãuis essem ego paruulus tuus puulus hõ.

FINIS LIBRI TERTII.